

Tekst: Anne Kathrine S. Rosner - Foto: Søren Hytting

STORMGADES SKJULTE

Skatkammer

KØBENHAVNS MUSEUM FLUTTER I NYE LOKALER OG FÅR SMUKKE Udstil-
LINGSRUM I EJENDOMMEN, SOM I 1894 BLEV BYGGET TIL OVERFORMYNDERIET.

48

49

FOREGÅENDE SIDE SAMT HEROVER: Fløveren har grøne vægge, mens træpernerne har røde og grønne fliser, og tapeten på første sal har mørkeblå vægge. Høje træpernerum er rigt dekoreret på vægge og loftet med blomsterranker, mønstre og symboler i skovrøststil.

HEROVER: I træpernergangen er der malet med limfarve, som kan tage op til to år at tørre helt op. Efterskibet bliver overfladen derfor mere mat. Løse farvesejlerne er malet en tynd grå staffering.

Bygningen ligger næsten gemt væk fra gaden, som om man ikke skal komme for tæt på, medmindre man har et ærinde derinde. Men når man først er gået gennem porten på hjørnet af Stormgade og Vester Voldgade i det indre København, har passeret den lille brostensbelagte gård, og er kommet ind gennem den høje indgangsdør af tungt træ, åbner der sig et smukt og dekorativt indre i sprudlende farver og smukke mønstre.

Oprindeligt var bygningen på hjørnet bestemt ikke bygget for alle. Den blev opført i 1893-1894 for Overformynderiet, der tog sig af umyndiges og bortblevne persons for-
muur. Mange millioner kroner blev opbevaret af den landsdækkende institution, som allerede voksede ud af lokalerne i 1937 og flyttede videre til Holmens Kanal.

Men nu kan alle interesserede komme ind, når ejendommen for alvor åbner sig for omverdenen i foråret 2019, hvor Københavns Museum åbner efter en flytning af selve museet fra Vesterbrogade og en markant istandsættelse af huset i Stormgade 18.

50

DeFarver

Fremover kan alle museets gæster glæde sig over rummernes dekorative udsmykninger med farverige borter og blomsterranker i lofterne, som for en stor dels vedkommende står helt, som da de blev malet i 1894.

– Der blev ikke sparet på noget, da man byggede huset. Her er brugt bornholmsk granit og marmor, og der er virkelig kælet for detaljerne. Man har villet have et ordentligt hus. Og det kan vi drage glæde af i dag, siger Louise Jacobsen, museumschef for Københavns Museum.

MØRKERE KULØRER IGEN
Bygningen blev fredet i 1981, men meget af det indre skulle med museets istandsættelse føres tilbage til stilen anno 1890'erne, og farvekonserverator Anne Simonsen, Københavns Konservator, som tidligere havde gennemgået bygningens farvearkæologi, fik til opgave at farvesætte rummen i stueetagen og på 1. sal.

DeFarver

I løbet af årene var husets indre blevet markant mindre farverigt. Væggene i kontorerne havde med årene fået lysere og lysere maling, skillevægge var sat op, og nogle fløttede søjler var blevet kappet ind i gipsplader. Alt det skulle nu føres tilbage til husets oprindelige stil, som da det blev tegnet af arkitekt Hans J. Holm.

– Min opgave var at bevare og bringe huset tilbage til farveholdningen i 1890'erne, hvor de brugte mere markante farver. Dekorationerne i lofterne fortæller om den pragt, som det var dengang, og de har fået et markant løft nu, hvor væggene har fået mørkere kulører, fortæller Anne Simonsen, der nu sammen med malermester Christian Ravn, Malefirmaet C. Møllmann & Co. viser rundt på museet.

I de gamle kontorer, der nu skal rumme udstillinger, er væggene malet med Flüggers Archaïa maling, der giver et helt nyt udtryk som limfarve. Det er mere sårbart end linolie-maling, som til gengæld er brugt til træpernerummet, hvor mange menneskers færden kræver mere robuste vægflader.

STORMGADES SKJULTE
Skatkammer

HEROVER I MIDTEN: Øverste etage, 2. sal, herude Københavns Museum først besluttes at få malet frosit. Men da rummene i stueetagen og på 1. sal stadig med de fleste frosite vægge, ønskede man sig og fik sat farver i rummene. Etagers rum er malet af Malefirmaet H. Friedmann & Søn.

51

OVENFOR: De gamle kontorer har fået smukke farver. Konservator Anne Simonsen, Københavns Konservator, har først farverne tilbage til stilen i 1890'erne, hvor der blev brugt flere og mørkere toner, end vi er vant til i dag. Der er brugt flere variationer af røde, brune, blå og grønne toner. Her er et udsnit af dere og bag hvor af dem ses endnu et rum med en ny farve og med maleri af bevælsede lofter. Flere lofter er af glas, der med en mørk baggrund giver tryk til de enkelte dekorationer. **MIDSATTE SIDE:** De smukke dørhøj med faldende dekorationer ses på alle døre. **MIDSATTE SIDE NEDERS:** I stuen er der en stor festsal, hvor loftet er malet nærmest som porcelænsblomster. I salen med de gule vægge har man de oprindelige dekorationer tegnet bag for husets varmesystem med ventilationslukker. Gittermønstret ind til skabene går igen i den malte dekoration.

52

DeFarver

STORMGÅDES SKULTE

Skatkammer

HELT SÆRLIGE LOFTER

Lofterne er flere steder bevaret med de originale malede dekorationer, og med til historien hører, at det også i 1893-1894 var Malerfirmaet C. Møllmann & Co., der stod for malerarbejdet. Daværende kompagnon i firmaet, Niels Peter Rasmussen, var dekorationsmaler og stod for mange dekorationsopgaver i København – bl.a. i flere kirker, på Glyptoteket og Det Kongelige Teater.

– Vi har mange gamle tegninger og skitser fra dengang liggende, men jeg har desværre ikke kunnet finde noget fra Overformynderiet, fortæller Christian Ravn.

Dengang havde man også mønstrebøger, fortæller Anne Simonsen.

– Så det har heller ikke dengang været den enkelte malers kunstværk, det har været deres håndværk, at de kunne det her.

Hvordan de mange mønstre og figurer er blevet udvalgt til Overformynderiet er derfor uvist, men huset var allerede dengang noget udover det sædvanlige.

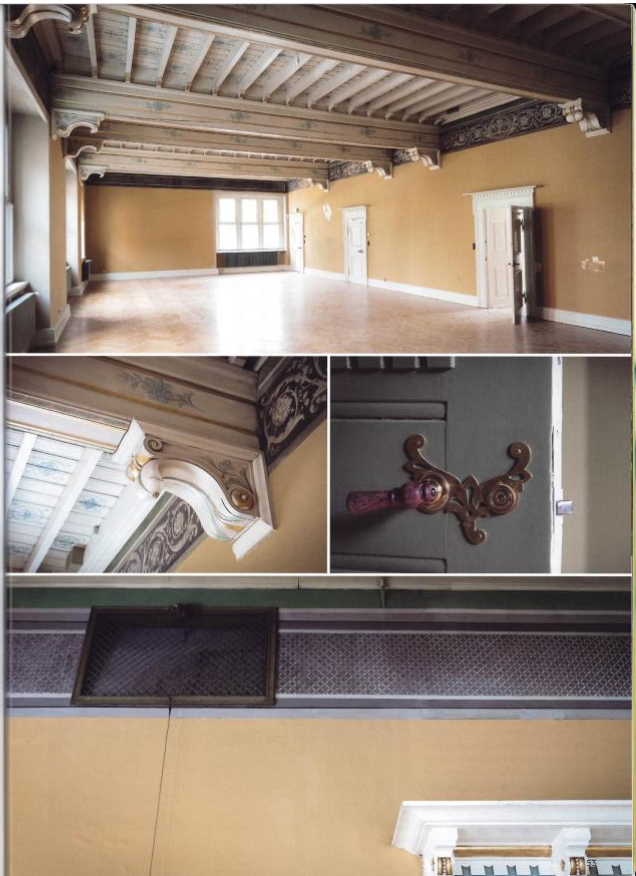
Da huset blev indviet i 1894 blev det anmeldt med stor begejstring i både Politiken og Berlingske Tidende. Bl.a. fremhævede de, at Overformynderiet var af høj kvalitet i forhold til de billige etageboliger, som blev »smækket op« på Nørrebro og Vesterbro, fortæller konservator Anne Simonsen.

I avisen Dagbladet kunne man d. 4. september 1894 læse følgende i en artikel i forbindelse med åbningen, hvor 1500 besøgende kom til Åbent Hus: »Og Byen Kjøbenhavn, der ikke er synderlig rig på gode og smukke bygninger, har Grund til at glæde sig over Overformynderiets nye, gode og æstetiske Hus«.

BUGGEBOOM I HOVEDSTADEN

For ligesom vi i dag oplever nye kvarterer opstå på gamle industrigrunde eller på Amagers bare marker, havde København fra 1890'erne og til århundredskiftet også et sandt byggeboom. Indbyggertallet steg i årene 1800-1900 fra ca. 100.000 indbyggere til mere end 450.000.

Udenfor voldene bredte de hurtigt opførte brokvarterer sig, hvor etageboligerne blev opført i en fart i årene 1850-1880'erne. Selvfølgelig forsøgt og gav plads til parkerne og Tiwoli som byens grønne lunger, og i området langs med Vester-Voldgade blev der således plads til nyt byggeri.

STORMGÅDES SKULTE

Skatkammer

Fra slutningen af 1880'erne blev der her langs Vester Voldgade planlagt en træningshed af offentlige bygninger: Københavns Rådhus (bygget fra 1892 og indviet 1905), Hovedbrandstationen (bygget 1889-1892) og Overformynderiet (1893-1894).

De tre bygninger hænger sammen som en æske og i samme stilræk. Overformynderiet har en skævtvinklet, men har også træk fra Italien, siger Anne Simonsen.

I Kulturstyrelsens Fredningsbeskrivelse bliver bygningens indre bl.a. beskrevet som et italiensk palads med inspiration af renaissance, som var en tydelig inspirationskilde for arkitekt Hans J. Holm, som tegnede flere bygninger i København.

DE MANGE LIDSMUKNINGER

Overformynderiet består af to fløje fordelt over kælderetage, stueetage, 1. og 2. sal. Københavns Museum vil bruge kælderen til skolejagt og workshop, mens det i stueetagen kommer særstilling, butik, café og galleri, 1. og 2. sal får udstillinger om byens historie.

Byens historie får meget smukke rammer, men også husets egen historie bliver bevaret i dekorationerne og i de bevarede malede skilte på væggene med henvisning til vindmølle- og bogholderkontor- og »Lidenys Bogholderkontor«. De kommende museumsgæster får turen på museet krydret af de smukke gamle dekorationer og kulørte vægge, hvor næsten hvert rum har sit eget udtryk.

– Man forstår jo her, hvad farverne gør ved et hus, og de er med til at fortælle dets historie. Dengang brugte man virkelig flotte farver, siger konservator Anne Simonsen.

Hun har farvestet væggene, så de passer til de originale dekorationer i lofterne, hvor af flere nu er vasket og pletrepareret af Nationalmuseets konservatorer. Det er set med moderne øjne meget mørke farver i variationer af grønne, brune, røde og blå nuancer.

Jeg har valgt vægfarverne efter dekorationernes farver og mit kendskab til husets andre detaljer, samt de undersøgelser, jeg tidligere har foretaget med farvearkæologi. Jeg har valgt de mørke nuancer ud fra datidens farvevalg. Det har også i høj grad haft loftdekorationerne. Nu lyser de mere op, fordi de ikke er mørke og dystre imod en hvid væg, siger Anne Simonsen.

54

DeFarver

OVENFOR: Ved indgangen mødes man af en portal op til den runde foyer. I begge sider er bevaret de malede overligger over Overformynderiets kontorer. Nationalmuseets konservatorer har farvestet træparanet, hvor der blandt andet er røde og grønne filer. Trappen hæver også farverne op ind via glasskulpturen med motiver af husets hovedarkitekt, Hans J. Holm (1862-1937). **MIDSATTE SIDE I MIDTEN:** Den sorte søjle er nu igen fritlagt og pudset op. Afslutningen har betydning for dekorationerne har fået en klam med farvefærdig. Dekorationsmaler Elisabeth Vahl, malerens end i Malerfirmaet C. Møllmann & Co., er i gang med det sidste retningsarbejde. Ved den frilagte søjle skal der undersøges af dekorationen malede farver med Galden akrylmaling og kalkpudset.

Malermester Christian Ravn fortæller desuden, at malingen på alle vægge er håndstrøget. Desværre har tidligere tiders istandsættelse gjort et indhug i lofternes dekorationer i sydføljens kontorer, hvor mange detaljer er forsvundet under et hvidt lag maling.

– Vi opdagede også, at loftet i et rum havde fået lak, fortæller Christian Ravn, og suppleres af Anne Simonsen.

– Vi ved ikke, hvornår det er gjort eller hvorfor. Måske var det som et beskyttelseslag, men lakken er gulnet og har desværre gjort dekorationerne meget mørke.

DEN SKØNNE TRAPPE

Husets pryd er dog vestibulen og den flotte gennemgående trappe med reposer. Helt

fra de første anmeldelser af huset i 1894 er indgangen og trappen fremhævet i Adresse Avisen lød det sådan d. 3. september 1894: »Vestibulen der med sit hvalvede loft og de i mørke farver holdte loftdekorationer gør et overordentligt tiltrækkende indtryk«.

Alle dekorationer er blevet repareret af Nationalmuseets konservatorer, som har haft et stort arbejde. For gangang har man istandsat dele af dekorationerne med akrylmaling, og da der i løbet af istandsættelsen kom for meget varme i huset, sprang malingen af. En tidligere vandskade havde desuden ødelagt en del på øverste etage. Loftdekorationerne er malet i limfarve, og konservatorerne har været særdeles forsigtige med rensning og restaurering.

DeFarver

55

Et udsnit af hus tegnet af fælledig arkitekt

- Overformynderskabet i Stormgade 18 blev tegnet af arkitekt Hans J. Holm og blev opført i 1893-1894.
- Som arkitekt satte Hans J. Holm (1835-1916) et stort aftryk i København i den periode, beroliget Det Kongelige Biblioteks nye bygning 1898-1906, to kommuneskoler – bl.a. Øster Farimagsgades Skole og Tietgenes Skole (i dag Kysenstrens Gymnasium), og anlægget af Kvægtorvet (Den Brune Kødby).
- Det oprindelige malerarbejde i Overformynderskabet blev udført af Malefirmaet C. Møllmann & Co.
- Overformynderskabet flyttede i 1937 til et nyt domicil ved Holmens Kanal, hvorfra Stormgade 18 blev brugt af Københavns Kommune til bl.a. boligforening og i de seneste år til børne- og ungdomskole. Overformynderskabet som institution opførte i 1982.
- Københavns Museum lå tidligere på Vesterbrogade. Se mere www.cphmuseum.kk.dk

De står bag

- Bygges: Københavns Museum.
- Hovedentreprenør: Schou Gruppen.
- Konservator: Anne Simonsen, Københavns Konservator samt Nationalmuseet Blevring og Naturvidenskabelig.
- Malerarbejde: C. Møllmann & Co., samt H. Friedmann & Søn.
- Arkitekt: Rørhæk & Møller, Leth & Gori.
- Rådgivende ingeniører: Håndhæk & Henriksen.
- Indretningsdesign: TAC Studios.

Væggene i trapperummet er også malet med linolie-maling af Malefirmaet C. Møllmann & Co. Nationalmuseet har udvalgt de i alt ni kulører til væggene, og konservator Johanne Bornemann Mogensen har stået for arbejdet med vestibulen og trappen. Vestibulen har fået en varm grå, rotunden er grøn, mens der op i trappeløbet er malet en brændt sienna og okker, og på reposen en varm rød.

– Da huset var nyt, stod farverne lysere og mere friske, men de er med tiden blevet mørkere, bl.a. på grund af forurening og især linolie-malingen gulner og bliver mørkere med tiden, især i mørke rum. Så vi kan ikke genskabe farverne helt, som da huset var nyt, fortæller Johanne Bornemann Mogensen. En interessant detalje ved det oprindelige malerarbejde er, at man dengang brugte et såkaldt »ventelag« i limfarve, mens huset

blev færdigt, og først derefter blev det blivende lag i olie-maling påført. Her gik der dengang ni år, før linolie-malingen blev påført.

I nutiden har Malefirmaet C. Møllmann & Co. desuden stået for at farvetone linolie-malingen til trapperummet. At museet valgte at bruge linolie-maling, blev lidt dyrt, men det er til gengæld mere holdbart.

– Og vi skal jo se på det kommende 100 år, som museumschef Louise Jacobsen siger.

Arbejdet på museet har stået på i lang tid og har undervejs været ramt af forsinkelser. Men man ikke man ved åbningen alligevel vil være enig med datidens anmelder i Adresse Avisen fra 3. september 1894: »Alt i alt står denne solide bygning som et tælende bevis for, hvad vore håndværkere under en dygtig ledelse er i stand til at præstere ved udgangen af det nittende århundrede«.

STORMGADES SKJULTE

Skatkammer

I loftene i trapperummet har C. Møllmann & Co. renset og malet den brude hånd i limfarve. Den brude farve har de i samarbejde med konservatorerne fra Nationalmuseet tæret til at passe til den brude farve i dekorationen, så det faktisk ikke ser ud til, at der er rymalet. MODSATTE SIDE: På første sal er indgangen til det oprindelige kontor for Overformynderskabet. Luftkonditionerne på reposen bærer også præg af symboler med kongekrone, nøgler og svælseløbernet.

